

якості базового для немовних ВНЗ. Такий вибір підтверджується й рівнем контрольно-вимірювальних матеріалів ЗНО з іноземної мови для загальноосвітніх середніх шкіл України (базовий рівень – А2, підвищений рівень – В1, високий рівень В1+). Очевидно, що виділені для немовних ВНЗ рівні мають деяку специфіку з урахуванням того, що завдання повноцінної підготовки студентів цих ВНЗ до діяльності в іншомовному середовищі до останнього часу не ставилося.

Список літератури

1. Brown, G. T. L. Teachers' conceptions of assessment: implications for policy and professional development [Text] / G. T. L. Brown // *Assessment in Education*. – 2004. – № 11. – Р. 301–318.
2. Мещанинов, О. П. Сучасні моделі університетської освіти в Україні [Текст] : монографія / О. П. Мещанинов. – Миколаїв : МДГУ ім. П. Могили, 2005. – 460 с.
3. Волобуєва, Т. В. Управлінський супровід моніторингу якості освіти [Текст] / Т. В. Волобуєва // – Х. : Основа, 2004. – 96 с.
4. Лукіна, Т. Моніторинг якості освіти: теорія і практика [Текст] / Т. Лукіна. – К. : Шкільний світ : Вид-во Л. Галіцина, 2006. – 240 с.
5. Assessment for learning - putting it into practice [Text] / P. Black. – Buckingham : Open University Press, 2003. – Р. 24–58.
6. Sadler, R. Formative assessment and the design of instructional systems [Text] / R. Sadler // *Instructional Science*. – 1989. – № 18. – Р. 119–144.
7. Teachers developing assessment for learning: impact on student achievement [Text] / D. William. // *Assessment in Education*. – 2004. – № 11. – Р. 49–65.
8. Европейский языковой портфель [Текст] М. ; Спб. : Златоуст, 2001. – 64 с.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.
© А.О. Колесник, О.Ф. Белікова, 2010.

УДК 81'24:004

І.В. Удовенко, канд. філол. наук, доц.
Л.А. Подворна, викл.

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНЦІЯ В ІНШОМОВНОМУ ЧИТАННІ (з використанням комп'ютерних технологій)

Розглянуто питання формування комунікативної компетенції в іншомовному читанні з використанням комп'ютерних технологій, а саме: особливості читання з екрана монітора, а також лінгвістичні та психологічні передумови розуміння іншомовного повідомлення, які зумовлюють вимоги до відбору й організації текстів у КП.

Рассмотрен вопрос формирования коммуникативной компетенции при иноязычном чтении с использованием компьютерных технологий, а именно: особенности чтения с экрана монитора, а также лингвистические и психологические предпосылки понимания иноязычного сообщения, которые обуславливают требования по отбору и организации текстов в КП.

The article is an attempt to study the problem of communicative competence while reading foreign language with the application of IT technologies: the reading peculiarities of monitor screen, linguistic and psychological preconditions of comprehension of foreign language message.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному суспільстві за умов постійного зростання обсягу інформації, яка надходить не лише у друкованому, а й в електронному вигляді, виникає необхідність швидко читати або оперативно переглядати велику кількість документів. За останні десятиліття завдяки використанню електронної пошти та інших компонентів „всесвітньої павутини" Інтернет, все актуальнішим стає процес спілкування за допомогою комп'ютерів, при якому сприйняття інформації здійснюється шляхом читання повідомлень з екрана монітора. Проте для удосконалення вмінь ознайомлювального читання з екрана необхідні спеціальні навчальні комп'ютерні програми (НКП). Робочий термін „комп'ютерна програма" (КП) використовується в нашій роботі для позначення самостійної, цільної, завершеної системи навчання, яка містить всі необхідні компоненти: інструкції, тексти, вправи, тести, довідкові та додаткові матеріали, спрямовані на досягнення певної навчальної мети.

Мета та завдання статті зумовлені такими чинниками: 1) появою новітніх інформаційних технологій, які дозволяють користуватися прогресивними способами збереження, пошуку та передачі інформації; 2) можливістю отримувати (читати) необхідну інформацію безпосередньо з екрана комп'ютера; 3) потребою у спеціальних дослідженнях щодо використання комп'ютерів для формування комунікативної компетенції в іншомовному читанні. Об'єктом дослідження був процес формування комунікативної компетенції в іншомовному читанні з використанням комп'ютерних технологій на першому курсі вищих навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень публікацій. Вивчення проблеми комунікативної компетенції в іншомовному читанні з використанням комп'ютерних технологій розглядається багатьма сучасними вітчизняними та закордонними науковцями: проблемність та відповідність інтересам студентської аудиторії, рівню сформованості умінь читання

[3; 8]; проблеми когерентності, композиційно-логічної завершеності та інформативності текстового матеріалу [6] та інші.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досягнення успішного результату в роботі з КП вимагає від користувачів певного рівня сформованості комунікативної та навчальної компетенції. Ураховуючи те, що досі не існує єдності серед методистів щодо компонентів комунікативної компетенції взагалі, зупинимось на тих, володіння якими, на нашу думку, визначає рівень розвитку комунікативної компетенції в читанні. Суттєвими для читацької компетенції є такі компоненти: лінгвістичний, соціокультурний, когнітивний, предметний, паралінгвістичний, кожний з яких включає певні знання, навички і вміння.

Важливою рисою швидкого сприймання повідомлень є невідготовлене читання мовчки, розвиток умінь якого є завданням у немовному ВНЗ. Залучення комп'ютера для цієї мети наближує студентів до реальних умов, у яких їм доведеться користуватися текстом як засобом комунікації.

Особливості читання з екрана монітора, а також лінгвістичні та психологічні передумови розуміння іншомовного повідомлення зумовлюють вимоги до відбору й організації текстів у КП: *загальні* вимоги (проблемність; виховна цінність; відповідність віку, інтересам, рівню сформованості у студентів умінь читання) [4]; вимоги *до мовної форми* текстів (наявність граматики активного і пасивного мінімуму; оптимальне співвідношення знайомої та незнайомої лексики; наявність у тексті лексики, яка утворює одне тематичне поле); вимоги *до структурно-сислової організації* текстів (когерентність; зв'язність; композиційно-логічна завершеність; інформативність); вимоги, *специфічні для навчання ознайомлювального читання з екрана монітора* (наявність паралінгвістичних засобів, розміщення текстів у КП у певній послідовності: на початку навчання пропонувати невеликі за обсягом тексти, в яких використовується здебільшого знайомий мовний матеріал, не дуже складний для розуміння в мовному і змістовому планах, поступово переходячи до складніших і більших за обсягом текстів).

Для збільшення швидкості й ефективності читання існують різні методики, але всі вони націлені на читання рідною мовою. Відмінністю запропонованого в роботі підходу є орієнтація на іноземну мову, яку вивчають користувачі. Ще однією особливістю є залучення комп'ютерів для досягнення поставленої мети. Визначаючи комп'ютерні програми компонентом навчально-методичного комплексу, відмічено можливості їх широкого використання як в аудиторних, так і в позааудиторних умовах, як у груповій, так і в індивідуальній роботі.

Застосування КП дає змогу повніше використовувати чинники, які підвищують ефективність та мотивацію навчання, моделюють умови комунікативної діяльності, сприяють індивідуалізації в умовах колективної роботи, самостійності й активності, забезпечують інтенсивність зворотного зв'язку, оперативність обробки та використання результатів навчання, створюють позитивний емоційний настрій студентів. Крім того, КП можуть використовувати завдання, які не під силу друкованому підручнику, коли йдеться про такі психофізіологічні особливості читання, як швидкість, поле зору, зорова пам'ять. Отже, НКП сприяють розвитку у студентів здібностей читання з високою швидкістю.

За допомогою запропонованих вправ забезпечуються поточний контроль (миттєва реакція КП на зроблену помилку у вигляді зворотного зв'язку) та виділений в окремий етап підсумковий контроль (комп'ютерні тести).

Дотекстовий етап можна реалізувати на аудиторному занятті або в комп'ютерному класі. На аудиторному занятті, як правило, виконуються продуктивні умовно-комунікативні вправи (відповіді на запитання, прогнозування змісту тексту за його заголовком тощо). У комп'ютерному класі виконуються рецептивні умовно-комунікативні вправи, які класифікуються за етапами формування навичок і вмінь читання:

- для *формування навичок техніки читання*: вправи на впізнання та розрізнення графем, на встановлення графемно-фонемних відповідностей;

- для *формування мовленнєвих навичок читання*: упізнання лексичних одиниць/речень певної тематики з метою активізації адекватного тезауруса;

- для *формування вмінь читання*: упорядкування речень від загального до конкретного, знаходження узагальнених понять, установа-лення видів зв'язку в реченнях, попередні запитання до змісту тексту [7].

Таким чином, якщо викладач включає роботу з комп'ютерною програмою в хід уроку, то для економії часу можна обмежитися лише текстовими та післятекстовими комп'ютерними вправами, оскільки тезаурус студентів із певної теми вже активізований.

Дотекстові комп'ютерні вправи доцільно виконувати під час лабораторної роботи в позааудиторний час у комп'ютерному класі.

Текстовий етап реалізується в комп'ютерному класі й містить такі вправи:

- для *формування навичок техніки читання*: читання з урахуванням часу, з поступовим розширенням текстових колонок та фіксацією повернень на попередню сторінку;

- для *формування мовленнєвих навичок читання*: читання з наданням вербально-мовленнєвої опори-підказки значення слова, читання тексту з пропущеними елементами;

- для *формування вмінь читання*: читання з антиципацією на рівні змісту, вибір варіанта закінчення тексту.

Рівень розуміння прочитаного перевіряється за допомогою вправ. Вправи на післятекстовому етапі характеризуються як рецептивно-репродуктивні комунікативні:

- на *ідентифікацію змісту*: вибір правильних тверджень;

- на *змістовий пошук*: установлення причиново-наслідкових зв'язків та інших видів зв'язку в реченнях;

- на *смісловий вибір*: знаходження ключових слів/речень, фактів/думок, відповіді на запитання, упорядкування речень у логічній послідовності, складання плану, визначення теми та ідеї тексту.

Оскільки читання здійснюється індивідуально, у кожного студента складається власний рівень розуміння тексту, тому бесіди на дотекстовому й особливо на післятекстовому етапах необхідно здійснювати в парах або в мікрогрупах в аудиторії (інсценізація фрагментів тексту; складання плану, креслення карти, таблиці на основі матеріалу тексту; написання резюме, групова дискусія).

Отже, режими роботи (фронтальний, груповий, парний, індивідуальний) залежать від виду вправ (продуктивні, рецептивні, рецептивно-репродуктивні) та місця їх виконання (аудиторія, комп'ютерний клас) [8].

На основі запропонованої методики і спостережень під час проведення експериментального навчання розроблено методичні рекомендації щодо організації процесу навчання ознайомлювальному читанню за допомогою комп'ютерних технологій.

Подальше застосування одержаних результатів полягає у відборі автентичних текстів для навчання ознайомлювальному читанню англійською мовою з екрана монітора; в укладанні методичних рекомендацій для навчання ознайомлювальному читанню.

Висновки. На основі аналізу механізмів читання були визначені основні етапи навчання ознайомлювальному читанню з використанням НКП, які корелюють з основними етапами людської діяльності. Ці етапи традиційно позначено як дотекстовий (підготовка до читання), текстовий (власне читання тексту), післятекстовий (контроль розуміння прочитаного комп'ютерною програмою та викладачем). Установле-

но, що досягнення успішного результату в роботі з КП вимагає від користувачів певного рівня сформованості комунікативної та навчальної компетенції. Комунікативна компетенція в іншомовному читанні складається з таких компонентів: лінгвістичного, соціокультурного, когнітивного, предметного, паралінгвістичного. Кожен компонент включає певні знання, навички та вміння.

Дослідження особливостей читання з екрана монітора дало змогу деталізувати вимоги до відбору та організації текстів у НКП (наявність паралінгвістичних засобів, розміщення текстів у КП в певній послідовності: на початку навчання пропонувати невеликі за обсягом тексти, в яких використовується здебільшого знайомий мовний матеріал, не дуже складний для розуміння в мовному і змістовому планах, поступово переходячи до складніших і більших за обсягом текстів).

Під час роботи з програмою студент може здійснювати навчально-тренувальну, навчально-інформаційну та інформативно-комунікативну діяльність. Ці види діяльності тісно пов'язані між собою. Навчально-тренувальна діяльність складається з виконання студентами вправ КП. Навчально-інформаційна діяльність спрямована на формування в студентів умінь ознайомлювального читання й реалізується за допомогою правил-коментарів, що передують виконанню кожної вправи. Інформативно-комунікативна діяльність досягається за допомогою пізнавальної цінності текстів та діалогу між користувачем і КП. Навчальна діяльність студента характеризується високим рівнем мотивації, яка складається з осмисленої ним реальної потреби, позитивного емоційного фону при вдалому виконанні завдань, інтересу до читання, зовнішніх мотивів (ігровий компонент, елемент змагання, самооцінка, наочність покращення результатів, престиж). Одночасно з практичною метою навчання іноземних мов завдяки змісту текстів ти вправам до них вирішуються виховні, освітні та розвивальні цілі.

Список літератури

1. Альбуханова-Славська, К. О. Інтерактивні методи навчання і категорія часової співвіднесеності [Текст] / К. О. Альбуханова-Славська // Іноземні мови в школі. – 2005. – № 2. – С. 28.
2. Бабанский, Ю. К. К вопросу об организации самостоятельной работы в рамках перехода к Болонскому процессу [Текст] / Ю. К. Бабанский. – К., 2004. – 89 с.
3. Гез, Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований [Текст] / Н. И. Гез // Иностранные языки в школе. – 1995. – № 2. – С. 17–24.
4. Топалова, В. М. Формирование социокультурной компетенции студентов технического вуза (на материале английского языка) [Текст] : дис.... канд. пед. наук / В. М. Топалова. – К., 2008. – 168 с.

5. Canale, M. The Conversational Approach to Language Teaching [Text] / M. Canale, M. Swain // MLJ, 1998. – № 4. – P. 47–56.
6. Finokkiaro, M. Interaction in the Language Curriculum [Text] : monography / M. Finokkiaro. – Cambridge University Press, 2008. – 187 p.
7. Hymes, D. H. On communicative competence [Text] / D. H. Hymes. – Philadelphia : University of Pennsylvania Press. 2004. – P. 36–54.
8. Widdowson, H. G. Teaching Language as Communication [Text] / H. G. Widdowson. Oxford. – 1979. – 273 p.

Отримано 31.03.2010. ХДУХТ, Харків.
© І.В. Удовенко, Л.А. Подворна, 2010.

УДК 81'255:37.011.32

Е.А. Власенко, ст. викл.

О.О. Мануснкова, ст. викл.

М.І. Крупей, ст. викл.

ОВОЛОДІННЯ СТУДЕНТАМИ ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОГО СТИЛЮ ПИСЕМНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Розглянуто проблеми оволодіння студентами офіційно-діловим стилем писемного професійного спілкування іноземною мовою.

Рассмотрены проблемы изучения студентами делового письменного стиля для профессионального общения на иностранном языке.

This article examines the problem of student's learning of written business style for professional communication in foreign language.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У процесі навчання студентів професійного писемного спілкування іноземною мовою керівництву їх пізнавальною діяльністю як компоненту системи відводиться важлива роль. Оскільки керівництво навчальною діяльністю реалізується у процесі викладання, яка є провідною і визначається багатьма чинниками — передусім характером освітнього змісту, рівнем підготовки студентів, наявними у розпорядженні викладача навчальними засобами та ін., — а діяльність студента залежною, то зазначений компонент системи потребує ретельного планування діяльності викладача, яке здійснюється на основі всебічного аналізу (понятійного, логічного, психологічного, дидактичного, методичного) усіх